

Załącznik
do Uchwały Nr XVII/156/16
Rady Miejskiej w Bobolicach
z dnia 30 czerwca 2016 roku

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2016 – 2020**

1. WPROWADZENIE

Przemoc we współczesnym świecie jest problemem powszechnym, który dotyczy ludzi bez względu na ich wiek, płeć, status materialny, poziom wykształcenia, czy wykonywany zawód. Jest zjawiskiem złożonym i wieloczynnikowym, dlatego, aby skutecznie przeciwdziałać przemocy, a tym samym pomagać rodzinom, w których jest ten problem, potrzebne jest interdyscyplinarne spojrzenie na rodzinę, jej członków i ich sytuację, potrzeby i zachowania.

Gmina Bobolice od kilku lat prowadzi wiele inicjatyw na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie m.in. poprzez realizację działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, wolontariuszy oraz stowarzyszenia funkcjonujące na terenie Gminy. Realizowane są programy adresowane do ofiar i sprawców przemocy, odbywają się szkolenia podnoszące kwalifikacje osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, prowadzone jest poradnictwo specjalistyczne, doradcze i socjalne oraz interwencje wobec osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc, jak również podejmowane są działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. Społeczność Gminy Bobolice na bieżąco informowana jest o dostępnych formach wsparcia dla osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc, jak również o samym zjawisku przemocy, stereotypach i mitach dotyczących stosowania przemocy.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016- 2020, jest realizacją zapisu znowelizowanej ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., Nr 180 poz. 1493 ze zm.), na mocy ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 125, poz. 842) jak również wytycznych wskazanych w Uchwale Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29.04.2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020. Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., Nr 180 poz. 1493 ze zm.) do zadań własnych gminy należy w szczególności „Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Program zakłada stałą, kompleksową i zintegrowaną współpracę podmiotów funkcjonujących na terenie Gminy Bobolice w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 4 obszarach:

1. Profilaktyka i edukacja społeczna
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie
4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program spójny jest z działaniami ujętymi do realizacji w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bobolice na lata 2015-2020 przyjętej Uchwałą Nr XLIII/389/14 Rady Miejskiej w Bobolicach z dnia 07.11.2014 r.

1. 1. DEFINICJA

Zgodnie z zapisem znowelizowanej ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., Nr 180 poz. 1493 ze zm.) pod pojęciem przemocy w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny tj. małżonka, wstępnego, zstępnego, rodzeństwa, powinowatego w tej samej linii lub stopniu, osobę pozostającą w stosunku przysposobienia oraz jej małżonka, a także osobę pozostającą we wspólnym pożyciu, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

1. **jest intencjonalna** – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby doznającej przemocy,
2. **siły są nierówne** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą (nie tylko fizyczną),
3. **narusza prawa i dobra osobiste** – osoba stosująca przemoc wykorzystuje przewagę sił, narusza podstawowe prawa drugiej osoby, np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku,
4. **powoduje cierpienie i ból** – osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie drugiej osoby na poważne szkody.

1. 2. CYKLE PRZEMOCY

Przestępstwo znęcania się zostało w Kodeksie karnym skonstruowane jako zachowania z reguły wielodziałaniowe. Pojęcie znęcania się, w podstawowej postaci, ze swojej istoty zakłada powtarzanie przez osobę stosującą przemoc w pewnym przedziale czasu zachowań skierowanych wobec pokrzywdzonych. Zatem, poza szczególnymi przypadkami, dopiero suma tych zachowań decyduje o wyczerpaniu znamion przestępstwa z art. § 1 Kodeksu karnego. Przemoc ma więc charakter długotrwały, nie jest zdarzeniem jednorazowym, ale cyklicznym. Można więc wyszczególnić pewne powtarzające się fazy, które razem tworzą pewnego rodzaju cykl przemocy.

1. **Faza budowania napięcia** – w pierwszej fazie pojawia się stopniowy wzrost napięcia. Dochodzi do aktów przemocy, które osoba stosująca próbuje usprawiedliwiać. Obraża, krytykuje, poniża i jest bardzo rozdrażniona. Osoba dotknięta przemocą zachowuje się ostrożnie, by nie drażnić sprawcy i próbuje go usprawiedliwiać, np. obarczając siebie winą.
2. **Faza przemocy fizycznej** – napięcie prowadzi do aktów przemocy, które zagrażają życiu i zdrowiu osoby doznającej przemocy. Ta faza jest ogromnie brutalna i krótka. Osoba stosująca przemoc nie zdaje sobie sprawy z tego co robi, jest jakby w amoku. Osoba może doznać poważnych obrażeń i często pomniejsza te objawy by nie drażnić osoby stosującej przemoc.
3. **Faza miodowego miesiąca** – osoba stosująca przemoc wyraża żal i przeprasza za swoje zachowanie. Zapewnia, że się zmieni i nigdy więcej się to nie powtórzy, nigdy więcej nie skrzywdzi. Osoba dotknięta przemocą czuje się odpowiedzialna za to co się wydarzyło. Postanawia dać drugiej osobie szansę. Faza trzecia kończy się narastającym napięciem.

Cykle przemocy powtarzają się coraz częściej w krótkich odstępach czasu, przyjmując brutalniejsze formy. Ten mechanizm zależy od konkretnego przypadku i nie występuje zawsze w taki sam sposób. Może przejawiać się dynamiką i różnorodnością.

1. 3. RODZAJE PRZEMOCY W RODZINIE – FORMY ZACHOWAŃ AGRESYWNYCH

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy:

1. **przemoc fizyczna – naruszenie nietykalności fizycznej** – przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko, np.: popychanie, uderzanie, wykręcanie rąk, duszenie, kopanie, itp.,
2. **przemoc psychiczna – naruszenie godności osobistej** – przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np.: wyzwiska, ośmieszanie, szantażowanie, narzucanie własnych poglądów, izolowanie od bliskich, kontrolowanie, demoralizację, ciągle niepokojenie. Przemoc psychiczna niesie za sobą stałe poczucie zagrożenia przemocą fizyczną, wytwarza atmosferę napięcia i niepewności w domu, co doprowadza do degradacji psychicznej oraz poniżanie osoby doznającej przemocy,
3. **przemoc seksualna –naruszanie intymności** – przemoc seksualna polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. np.: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, itp.,
4. **zaniedbanie– naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich** - niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych członków rodziny, narażanie ich na głód, niedożywienie, brak opieki, pozostawianie w niewłaściwych warunkach lokalowych i bytowych, itp. Do niedawna funkcjonowało przekonanie, że dotyczy głównie dzieci, ale coraz częściej ujawniane są przypadki dotyczące osób starych, schorowanych, niepełnosprawnych.,
5. **przemoc materialna/ekonomiczna – naruszenie własności** – przemoc ekonomiczna wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, odmawianiem lub ograniczaniem dostępu do wspólnych środków finansowych, odbieraniem zarobionych pieniędzy, ograniczaniem i uniemożliwianiem podjęcia pracy lub jej wykonywania, okradaniem, itp.

1. 4. MITY I STEREOTYPY NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE

Mity i stereotypy to kulturowo uwarunkowane, silne i często ponadczasowe przekonania gromadzące wiedzę i sposób rozumienia różnych wydarzeń danej społeczności, niesione przez pokolenia. Na zjawisko przemocy w rodzinie mają bardzo duży wpływ, bowiem wiele z nich stoi na straży jednej z największych wartości w naszej kulturze, którą jest rodzina. Mity i stereotypy opisują więc "pożądane" relacje w rodzinie, pomiędzy mężem i żoną, rodzicami i dziećmi; wyznaczają role kobiecie, mężczyźnie, dzieciom; "wyjaśniają" samo zjawisko i "dają wskazówki", jak należy postępować wobec problemów rodzinnych. Wiele z nich również, w najlepszej intencji ochrony rodziny, sprzyja niestety przemocy, usprawiedliwia ją i postuluje powstrzymanie się od reakcji osób z zewnątrz.

- **w sprawy rodzinne nie należy się wtrącać:** "brudy pierze się we własnym domu", "co to za ptak, co własne gniazdo kała?", itp.;

- **przemoc dotyczy rodzin patologicznych, z tzw.: "marginesu":** "przemoc i alkohol, to jedno", "to taka porządna rodzina - niemożliwe, by była tam przemoc", "oni oboje mają wyższe wykształcenie - nie mogli tego zrobić swojemu dziecku", itp.;
- **najczęstszą formą przemocy jest bicie:** "nikt nikogo nie pobił, więc nie było przemocy", "nie ma śladów - nie ma przemocy", itp.;
- **kobieta powinna wstydzić się, jeśli doznaje przemocy:** "to wszystko twoja wina - powinnaś się wstydzić", "twoja rodzina - świadczy o tobie", "kobieta jest strażniczką domowego ogniska", "widocznie nie dosyć się starałaś", "musisz być samolubną egoistką", itp.;
- **dla dobra dzieci powinno się znosić wszystko ze strony współmałżonka:** "kobieta powinna poświęcić się dla dobra dzieci i rodziny", "powinam wytrzymać wszystko dla dobra dzieci", "dzieci powinny mieć ojca", "lepiej zły ojciec, niż żaden" itp.

Nic nie usprawiedliwia i nie uzasadnia znoszenia przemocy ze strony partnera. Z badań i doniesień praktyków wynika, że dzieci wychowujące się w rodzinach, gdzie jest przemoc "nasiąkają" przemocą. Nawet jeśli nie są bezpośrednio bite, upokarzane, wykorzystywane, zaniebawane i molestowane, a "tylko" obserwują przemocowe traktowanie matki przez ojca, to równocześnie są osobami doświadczającymi przemocy. Dzieci, które są "tylko" świadkami przemocy w rodzinie, są jednocześnie jej ofiarami. Przemoc w rodzinie jest wzorcem negatywnym dla dzieci. Dla ich przyszłego dobra należy dążyć do zatrzymania przemocy i pokazania wzorców życia rodzinnego opartych na wsparciu, miłości, przyjaźni, życzliwym i dobrym wzajemnym traktowaniu.

1. 5. SKUTKI PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości zapadania na choroby somatyczne związane ze stresem, przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu, czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewności, stany lękowe (w tym lęk przed bliskością), nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, trudności z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność. Osoby doświadczające przemocy zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te przez psychologię tłumaczone są występowaniem syndromu wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywności służącej zmianie sytuacji i wyjściu z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, powstałego na gruncie wcześniejszych doświadczeń. Bierność i rezygnacja bywają też wynikiem technik manipulacyjnych, jakim osoba doświadczająca przemocy jest poddawana przez osobę stosującą przemoc, która utrwała w niej niską samoocenę i wzbudza poczucie winy.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci

Dzieci często są bezpośrednimi osobami doświadczającymi przemocy lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb negatywnie wpływa na rozwój dziecka i jest przyczyną wielu chorób psychosomatycznych. Dzieci wykorzystywane seksualnie wykazują wysoki poziom depresji, czują się osamotnione, mają myśli samobójcze, zaburzenia snu, mogą być nadpobudliwe, agresywne. Cechuje je obniżona samoocena i poczucie bezwartościowości. Maltretowane psychicznie dzieci wpływa destrukcyjnie na kształtowanie się jego osobowości. Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywaniu konfliktów i kreatywności), problemów aktywno-behawioralnych (agresja, samoponiżenie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm). Skutki przemocy pojawiające się podczas trwania zachowań przemocowych są zaledwie początkiem destrukcyjnego wpływu przemocy domowej, jej konsekwencje mogą wpływać na funkcjonowanie człowieka przez całe jego życie. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Mogą do nich należeć: trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków. Zachowania te to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy w rodzinie. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie (zwłaszcza seksualnej) powoduje problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami także w wieku dorosłym. Ponadto, zachowania przemocowe nierzadko są dziedziczone i pokoleniowo powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci staną się krzywdzącymi rodzicami.

Spoleczne konsekwencje przemocy w rodzinie

Przemoc zagraża życiu, niesie za sobą cierpienie fizyczne, rany, siniaki, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą w domową.

2. PRZEMOC W RODZINIE W WYBRANYCH AKTACH PRAWNYCH

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.)

Ochronę osób, w tym dzieci przed przemocą domową gwarantuje Konstytucja RP. Art. 40 mówi, że „nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych”. Art. 47 - „każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym”. Art. 71, pkt.1 - „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”. Art. 72 - „Rzeczypospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzywiskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka. Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka”.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 ze zm.)

Art. 207 kodeksu karnego uznaje przemoc w rodzinie za przestępstwo - „za znęcanie się psychiczne lub fizyczne nad osobą najbliższą lub pozostającą w zależności od sprawcy przewidywana jest kara”. Zgodnie z orzeczeniem Sądu najwyższego z dnia 12 grudnia 2006 r. IV KK 395/2006, pojęcie „znęcanie się” na gruncie art. 201 kk zawiera w sobie istnienie przewagi sprawcy nad osobą pokrzywdzoną, której nie może się ona przeciwstawić lub może to uczynić w niewielkim stopniu. Nie jest zatem możliwe wzajemne znęcanie się małżonków w tym samym czasie. Nie można także mówić o znęcaniu się, jeżeli ustalono, że aktywność o przedsiębiorczość pokrzywdzonej oraz jej zaradność życiowa poddają w wątpliwość fakt, że stanowi ona ofiarę przestępstwa. Przestępstwo znęcania się zostało w kodeksie skonstruowane jako zachowanie z reguły wielodziałaniowe. Pojęcie znęcania się, w podstawowej postaci, ze swej istoty zakłada powtarzanie przez sprawcę w pewnym przedziale czasu zachowań skierowanych wobec pokrzywdzonego. Zatem, poza szczególnymi przypadkami, dopiero pewna suma zachowań decyduje o wyczerpaniu znamiona przestępstwa z art. 207 § 1 kk.

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r., Nr 9, poz. 59 ze zm.)

Sytuację osób doznających przemocy w rodzinie regulują również przepisy prawa cywilnego zawartego głównie w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Omówione są tam następujące kwestie:

- małżeństwa,
- pokrewieństwa i powinowactwa,
- opieki i kurateli.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390)

Ustawa wskazuje rozwiązania, które mają zapewnić lepszą ochronę prawną dla osób doznających przemocy domowej, a jednocześnie zwiększa skuteczność przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ustawa określa m.in. zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc.

Pozostałe akty prawa krajowego oraz inne dokumenty wydane przez organy państwowe:

- Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr. 125, poz. 842)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 1997 r. Nr 90, poz. 557 ze zm.)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 roku w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2010 r. Nr 201, poz.1334)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 roku w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz. U. z 2003 r., Nr 112 poz. 1064)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 roku w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 28, poz.146)
- Rozrządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz. 259)
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 roku w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 448)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245)
- Uchwały Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 roku w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 roku w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 126, poz.718).

3. DIAGNOZA SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

3.1. SKALA PROBLEMU W ASPEKCIE OGÓLNOPOLSKIM

Na przełomie lipca i sierpnia 2014 r. firma WYG PSDB sp. z o.o. na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej zrealizowała ogólnopolskie badanie ankietowe w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.

NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI I WNIOSKI

- Istnieje tendencja do wąskiego rozumienia pojęcia „przemocy”, głównie jako przemocy fizycznej (prawie 20% respondentów utożsamia przemoc tylko z widocznymi śladami na ciele ofiary). Po uświadomieniu badanym istnienia różnych form przemocy, najczęściej wskazywaną formą była przemoc psychiczna. Przemoc traktowana

jest jako coś złego i spotyka się ze społecznym potępieniem. Nazywanie przemocą niektórych działań jest jednoznaczne z potępieniem ich i z potrzebą przeciwdziałania. Jednocześnie, występuje tendencja do ograniczenia zakresu definicyjnego słowa „przemoc”. Na przykład, w kontekście przemocy wobec dzieci, mechanizm ten widać, gdy słowo „przemoc” zostaje zastąpione słowem „lanie”. Z badania wynika także, że przejawy przemocy psychicznej oraz seksualnej nie były traktowane jako przemoc, dopóki ich tak nie nazwano w badaniu (podając definicję w drugiej części badania). Bez tej wiedzy, w pierwszej części badania (stereotypy) respondenci uznawali za przemoc tylko przemoc fizyczną. W kolejnych częściach badania, po otrzymaniu definicji 4 rodzajów przemocy, okazało się, że formą przemocy występującą najczęściej jest przemoc psychiczna, wcześniej niezauważalna przez badanych. Działania zapobiegawcze powinny zatem być zdecydowanie ukierunkowane na uświadomienie znaczenia (definiowanie) pojęcia „przemocy” i wszystkich jej przejawów.

- Negatywnie odbierani są także sprawcy wszelkiego rodzaju przemocy. Badanie uwidocznilo wyraźną tendencję do przerzucania winy na ofiarę. Prawie 24% uważa, że do przemocy by nie dochodziło, gdyby nie prowokacje ze strony partnera, przekładając tym samym odpowiedzialność za jej stosowanie ze sprawcy na ofiarę. Jednocześnie, ponad 80% osób nie podziela opinii, że istnieją okoliczności, które mogą usprawiedliwić przemoc.
- Większość osób badanych dostrzega problem przemocy wobec dzieci. Istnieje mniejsza tolerancja wobec przemocy psychicznej niż fizycznej (karanie dzieci laniem popiera 26% osób badanych). Badania pokazały całkowity brak tolerancji dla dwóch form przemocy wobec dzieci: pozbawienia ich posiłku oraz przemoc seksualną. Możliwym wytłumaczeniem tego wyniku jest społeczne napiętnowanie tych zjawisk, m.in. poprzez medialne nagłośnienie przypadków pedofilii, czy akcje społeczne dożywiania dzieci.
- Większość badanych (ok. 3/4) uznała, że pomoc dla ofiar przemocy nie jest wystarczająca. Może to oznaczać, że badani widzą dużą potrzebę zapewnienia pomocy ofiarom przemocy. Innym wytłumaczeniem może być brak wiedzy na temat możliwości pomocy. Ta hipoteza koresponduje z rezultatami otrzymanymi w drugiej części niniejszego badania: ok. 3/4 uczestników sytuacji przemocy nie zwróciła się o pomoc do żadnej instytucji (czego powodem może być zarówno niewiedza, jak i strach lub wstyd związany z ujawnieniem sytuacji przemocy). W porównaniu z badaniem z 2007 r. istotnie wzrósł jednak odsetek respondentów przekonanych, że ofiary przemocy mogą liczyć na pomoc.
- Pośredni i bezpośredni świadkowie przemocy częściej deklarowali wiedzę o przypadkach przemocy wobec kobiet niż mężczyzn. Świadczy o tym najczęściej stykali się z przypadkami przemocy psychicznej wobec osób dorosłych, lub sami jej doświadczali. Warto przypomnieć, że zanim respondenci poznali zastosowany w badaniu podział na 4 rodzaje przemocy oraz ich definicje, skłonni byli nie uznawać przejawów przemocy psychicznej za przemoc. Niemal połowa badanych zna w swoim otoczeniu rodziny z problemem przemocy wobec dzieci, najczęściej występującym w formie zaniedbania. W przypadku przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych stosunkowo często wymieniano przemoc ekonomiczną.
- Przemoc seksualna była niezwykle rzadko wskazywanym rodzajem przemocy. Może to być częściowo spowodowane niechęcią do poruszania trudnego tematu.
- Istotnie częściej o przypadkach przemocy wobec dorosłych wiedzą osoby mieszkające w miastach i posiadające wyższe wykształcenie. Zdecydowanie rzadziej o przemocy wobec dorosłych mówią osoby mieszkające na wsi i te posiadające wykształcenie podstawowe.

- Przemoc w rodzinie, zarówno wobec osób dorosłych, jak i dzieci ma miejsce najczęściej w gospodarstwach domowych niewyróżniających się negatywnie sytuacją materialną, ani pozycją społeczno-zawodową jego członków. Obraz, jaki wyłania się z badania to dość duża przydatność tzw. „typowych” rodzin na zdarzenia przemocy.
- Sprawcami przemocy w rodzinie są najczęściej osoby najbliższe – w przypadku osób dorosłych małżonkowie i partnerzy, w odniesieniu do dzieci –rodzice.
- W przypadku przemocy wobec osób dorosłych najczęstszą okolicznością towarzyszącą aktom przemocy jest alkohol. Aktom przemocy wobec dzieci częściej towarzyszą inne sytuacje kryzysowe w rodzinie. Wskazania te można uznać za istotne w kontekście możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez wczesną diagnostykę problemów rodziny i udzielenie odpowiednio sprofilowanego wsparcia. Duży odsetek odpowiedzi wskazujących na brak szczególnego wpływu czynników zewnętrznych na zachowanie sprawców przemocy, może z kolei wskazywać na utrwalenie się reakcji przemocowych w obliczu pojawiających się w rodzinie problemów oraz na niskie kompetencje rodzin w zakresie komunikowania interpersonalnego i rozwiązywania sporów bez użycia przemocy.
- Wyniki badań mocno uwypuklają pozytywną zależność pomiędzy byciem ofiarą i świadkiem przemocy w dzieciństwie, a byciem ofiarą i sprawcą przemocy w życiu dorosłym, zarówno w przypadku przemocy wobec osób dorosłych, jak i dzieci. Jest to niewątpliwie szczególnie ważny wniosek w kontekście zarówno systemu wsparcia i pomocy dla uczestników zdarzeń przemocy doświadczanych w dzieciństwie, jak też działań o charakterze profilaktycznym.
- Jednym z najistotniejszych wniosków płynących z badania jest niewątpliwie bardzo mała skłonność uczestników przemocy w rodzinie do szukania pomocy na zewnątrz. W zdecydowanej większości (3/4) przypadków przemocy nie korzystano z żadnej form pomocy. Kluczowa wydaje się być potrzeba odpowiedzi na pytanie o przyczyny takiego stanu rzeczy. W relacjach ofiar, sprawców i świadków przemocy instytucjonalny system wsparcia jawi się jako ubogi i niewykorzystywany. Z drugiej strony, osoby korzystające z pomocy uznają ją w większości za przynajmniej w części skuteczną.

3.2. DIAGNOZA SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W POLSCE - PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY”

Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Służbą, która najczęściej pozyskuje informacje o występowaniu przemocy w rodzinie jest Policja. Zwykle są to powiadomienia telefoniczne, od samych pokrzywdzonych, z uwagi na zaistnienie konkretnego, zwykle kolejnego, zdarzenia o charakterze przemocy.

Tabela 1: Działania podjęte przez Policję w ramach procedury „Niebieskiej Karty”

Okres statystyczny	2012	2013	2014
Ogólna liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	51 292	61 047	77 808
w tym wszczynających procedurę	44 146	50 934	63 467
w tym dotyczących kolejnych przypadków w trakcie trwania procedury	7 146	10 113	14 341
Ogólna liczba ofiar przemocy	76 993	86 797	105 332
Liczba ofiar - kobiet	50 241	58 310	72 786
Liczba ofiar –mężczyzn	7 580	9 233	11 491
Liczba ofiar – małoletnich	19 172	19 254	21 055
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	51 531	61 450	78 489
Liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	3 522	4 440	5 301
Liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	47 728	56 755	72 791
Liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	281	255	397
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	31 387	37 650	50 073
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	1 005	1 289	1 969
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	30 333	36 327	48 055
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	49	34	49
Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodziny zastępcze, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	527	426	346

Źródło: Dane pochodzą ze strony internetowej: www.statystyka.policja.pl

Tabela 2: Ogólna liczba wypełnionych „Niebieskich Kart”

Okres statystyczny	2012 ⁽¹⁾	2013 ⁽²⁾
Ogólna liczba sporządzonych Niebieskich Kart –formularz A	63 820	73 119
w tym przez przedstawicieli:		
jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	10 800	12 114
Policji	50 236	57 902
gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	820	813
oświaty	1 473	1 671
ochrony zdrowia	491	619
Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta C	44 220	52 221
Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta D	32 230	39 767
Liczba zakończonych przez Zespoły Interdyscyplinarne/Grupy Robocze procedur „Niebieskich Kart”, na skutek zakończenia przemocy w rodzinie lub zrealizowania indywidualnego planu pomocy	25 745	34 809
Liczba przekazanych przez Zespoły Interdyscyplinarne/Grupy Robocze zawiadomień do organów ścigania (Policji, Prokuratury) o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie	6 146	7 437

Zródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2012 rok⁽¹⁾ oraz 2013 rok⁽²⁾

Dane wskazane w tabeli nr 2 pochodzą ze Sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres 2012 i 2013 roku i są gromadzone z informacji udzielanych przez zespoły interdyscyplinarne. Natomiast dane wskazane w tabeli nr 1 pochodzą z danych statystycznych Komendy Głównej Policji. Stąd też różnica w podawanej liczbie formularzy „Niebieska Karta” sporządzanych przez Policję. Różnica ta może wynikać stąd, że wpływający z Policji formularz mógł zostać pominięty, z uwagi na fakt, iż nie wszczął procedury, albowiem ta została już wszczęta na skutek formularza wypełnionego przez pracownika socjalnego, bądź przedstawiciela innej instytucji.

3.3. DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY BOBOLICE, ROK 2010

W 2010 roku Studio Diagnostyki i Profilaktyki w Krakowie przeprowadziło na zlecenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bobolicach badania dotyczące diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych występujących na terenie Gminy Bobolice. Jednym z elementów badawczych było zbadanie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skali, jaką przyjmuje ono w Gminie.

W przeprowadzonym badaniu wzięło udział 151 osób, w tym 84 kobiety oraz 67 mężczyzn. Średnia wieku respondentów wyniosła 36,7 lat. Wśród ankietowanych osób 3,3% posiadało wykształcenie podstawowe, 14,6% zawodowe, 24,5% średnie, 37,1% wykształcenie wyższe, natomiast 20,5% badanych nie zaznaczyło poziomu wykształcenia.

Wśród badanych 23,8% było mieszkańcami wsi, natomiast 76,2% zamieszkiwało w mieście. 83,9% badanych przynależało do pełnej rodziny, 16,1% rodzin ankietowanych było niepełnych. 2,6% ankietowanych zadeklarowało, że ktoś z ich rodziny objęty jest nadzorem kuratora.

OSOBY DOROSŁE - NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI I WNIOSKI

- 34% badanych przyznało się do znajomości ofiar przemocy w swoim środowisku. Przemoc jest poważnym problemem społecznym, który wydaje się być obecny również na terenie Gminy.
- Wiedzę na temat możliwości uzyskania niezbędnego wsparcia w zakresie przeciwdziałania przemocy na terenie Gminy posiadało 64% badanych. Do sprawnego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego nie wystarczy sama wiedza, lecz czyn, działanie.
- 83% badanych uważała, że nie istnieją żadne okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy.
- Spośród osób badanych 11% uznało, iż strach dziecka przed opiekunami ułatwia jego wychowanie. Jednak zdecydowana większość 89% zgadzała się ze stwierdzeniem, że dziecko nie powinno bać się rodziców. Rodzice powinni posiadać autorytet wynikający z wiedzy, postawy, zachowania, a nie z przewagi fizycznej.
- 12% badanych pochwałała surowe traktowanie dzieci, uznając jego pozytywny wpływ na rozwój dziecka. Rodzice i opiekunowie powinni być uwrażliwieni na fakt, że autorytet w stosunku do dzieci nie opiera się na surowości, ale na tworzeniu atmosfery miłości i zrozumienia.
- 53% badanych uważała, że należy wprowadzić prawny zakaz stosowania kar fizycznych wobec dzieci.
- 45% badanych potwierdziło, że spotkało się z przypadkami bicia dzieci przez rodziców. Tym samym niezwykle istotne jest uwrażliwienie społeczeństwa na akty przemocy i agresji dokonywanych wobec dzieci.

DZIECI I MŁODZIEŻ - NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI I WNIOSKI

W badaniu udział wzięło 164 uczniów (w tym 72 dziewczęta i 92 chłopców). W szkołach podstawowych przebadano 93 uczniów, a w szkołach gimnazjalnych 71 uczniów.

- 19,6% dzieci ze szkół podstawowych oraz 34,8% gimnazjalistów przyznała się do znajomości osoby z otoczenia, która doświadczała przemocy ze strony rodziny lub otoczenia rówieśniczego. Przeciwdziałanie przemocy doświadczanej przez dzieci i młodzież musi stanowić priorytetowy kierunek działań władz lokalnych.
- W żadnej grupie uczniowie nie ocenili relacji z rodzicami jako złych, co stanowiło optymistyczną informację. Rezultaty pokazują, że w Gminie Bobolice stosunki pomiędzy rodzicami i dziećmi kształtują się w sposób pozytywny.
- W przypadku przeważającej ilości uczniowie wskazali, iż rodzice nie stosują kar. Kary w postaci agresji fizycznej były wskazywane rzadko.

3.4. DIAGNOZA PROBLEMÓW I ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH W GMINIE BOBOLICE, ROK 2013

Zarządzeniem Nr 13/2013 Burmistrza Bobolic z dnia 18 lutego 2013 roku na terenie Gminy Bobolice powołano zespół do opracowania projektu Gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Bobolice na lata 2015-2020. Przeprowadzono badania ankietowe, których głównym celem było ustalenie problemów i zagrożeń społecznych jakie mają miejsce w środowisku lokalnym, by jeszcze skuteczniej prowadzić działania profilaktyczne. W badaniu wzięło udział 146 osób wybranych losowo, w tym 107 kobiet oraz 39 mężczyzn. Przekrój wiekowy respondentów wynosił od 22 do 76 lat. Wśród ankietowanych 24 % osoby posiadały wykształcenie podstawowe, 21 % wykształcenie zawodowe, 31% średnie, a 24% badanych wykształcenie wyższe. W badanej zbiorowości 53% stanowili mieszkańcy miasta.

OSOBY DOROSŁE - NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI

- Przemoc oraz problemy opiekuńczo-wychowawcze stanowiły trzeci pod względem liczby procentowej (11%) problemem lokalnym.
- 33% ankietowanych było świadkami przemocy domowej,
- Większość badanych, a mianowicie 51% posiadało wiedzę na temat kwestii dostępności kompleksowego wsparcia.
- 79% badanych zadeklarowało, że nie doświadczyło przemocy ze strony osoby bliskiej.

DZIECI I MŁODZIEŻ - NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI

W badaniu przeprowadzonym na terenie Gminy Bobolice wzięło udział 282 uczniów, w tym 145 w klasach V-VI szkół podstawowych i 137 uczniów II i III klas gimnazjów, w tym 136 dziewcząt i 146 chłopców.

- 33% ankietowanych potwierdziło, że zna osoby ze swojego otoczenia, które doznawały przemocy ze strony rodziny lub otoczenia rówieśniczego.
- 72% badanych zadeklarowało, że nie doświadczyło przemocy, natomiast 28% potwierdziło ten fakt.

WNIOSKI

W prowadzonym badaniu ankietowym 11% ankietowanych wskazało przemoc za ważny problem społeczny. Pomimo wielu kampanii społecznych oraz działań edukacyjnych w dalszym ciągu wiele osób ma trudności ze zdefiniowaniem i rozpoznaniem przemocy. Zjawisko przemocy w rodzinie dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań lokalnych instytucji i organizacji działających na terenie Gminy w zakresie pomocy na rzecz rodziny.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2011 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobolicach opracował oraz wydał „Poradnik dla osób doświadczających przemocy” stanowiący aktualnie jeden z elementów edukacji społeczeństwa Gminy Bobolice, w tym ofiar przemocy domowej w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Treść poradnika zawiera informacje tematyczne,

m.in.: charakterystykę zjawiska przemocy, dostępne formy wsparcia, postępowanie wobec sprawców przemocy, wzory niezbędnych dokumentów oraz informacje dotyczące instytucji/organizacji udzielających pomocy. Poradnik jest źródłem podstawowej wiedzy niezbędnej do podjęcia profesjonalnych działań, mających na celu pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, jak również wskazuje bezpośrednio osobom pokrzywdzonym, wiele możliwości prawnych i wskazówek w podejmowaniu racjonalnych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Poradnik przekazywany jest systematycznie i bezpłatnie osobom doświadczającym przemocy w rodzinie jak również grupom zawodowym, przedstawicielom władz samorządowych, organizacjom pozarządowym zobowiązanym do podejmowania interwencji w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie. Poradnik został wydany w nakładzie - 200 egzemplarzy.

W 2012 roku w ramach projektu „Bezpieczna Rodzina – Bezpieczny Dom” dokonano dodruku poradnika w ilości 200 egzemplarzy, jak również na potrzeby dzieci i młodzieży szkolnej wydano ulotkę na temat przemocy w rodzinie w nakładzie 1600 egzemplarzy. Materiały edukacyjno-informacyjne zostały przekazane do wszystkich placówek oświatowych na terenie Gminy Bobolice.

3.5. DIAGNOZA SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY BOBOLICE - PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY”

Na podstawie Uchwały Nr XLIII/392/10 Rady Miejskiej w Bobolicach z dnia 27.08.2010 r. oraz Uchwały NR XXX/279/13 z dnia 27.08.2013 r. w sprawie: trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania, Burmistrz Bobolic Zarządzeniem z dnia 30.08.2010 r. powołał na terenie Gminy Bobolice Zespół Interdyscyplinarny podejmujący działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela 1: Działania podjęte przez Policję w ramach procedury „Niebieskiej Karty”

Okres statystyczny	2012	2013	2014
Ogólna liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	2	5	2
w tym wszczynających procedurę	2	5	2
w tym dotyczących kolejnych przypadków w trakcie trwania procedury	0	0	0
Ogólna liczba ofiar przemocy	7	11	2
Liczba ofiar - kobiet	2	5	2
Liczba ofiar –mężczyzn	0	2	0
Liczba ofiar – małoletnich	5	4	0
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	2	5	2
Liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	0	0	0
Liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	2	5	2

Liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	0	0	0
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	1	3	2
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	0	0	0
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	1	3	2
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	0	0	0
Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodziny zastępcze, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	0	0	0

Źródło: Dane Posterunku Policji w Bobolicach

Tabela 2: Ogólna liczba wypełnionych „Niebieskich Kart”

Okres statystyczny	2012	2013	2014
Ogólna liczba sporządzonych Niebieskich Kart – formularz A	8	14	10
w tym przez przedstawicieli:			
jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	2	7	6
Policji	2	5	2
gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	0	0	0
oświaty	3	2	2
ochrony zdrowia	1	0	0
Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta C	5	12	10
Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta D	6	9	8
Liczba zakończonych przez Zespół Interdyscyplinarny/ Grupy Robocze procedur „Niebieskich Kart”, na skutek zakończenia przemocy w rodzinie lub zrealizowania indywidualnego planu pomocy	5	9	9
Liczba przekazanych przez Zespół Interdyscyplinarny/ Grupy Robocze zawiadomień do organów ścigania (Policji, Prokuratury) o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie	3	3	2

Źródło: Dokumentacja Zespołu Interdyscyplinarnego w Bobolicach

4. ZASOBY INSTYTUCJONALNE DZIAŁAJĄCE W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY BOBOLICE

Lp.	Nazwa jednostki/organizacji	Adres	Numery telefonów/fax	Adres e-mail/strona www
1.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobolicach, w tym Centrum Wspierania Rodziny	Bobolice, ul. Jedności Narodowej 13	(94) 31-87-595 (94) 31-87-713 fax	mgops.bobolice@wp.pl www.mgops.bobolice.pl
2.	Posterunek Policji w Bobolicach	Bobolice, ul. Koszalińska 8A	(94) 34-29-214 667-094-254 (94) 34-29-623fax	
3.	Zespół Interdyscyplinarny w Bobolicach	Bobolice, ul. Jedności Narodowej 13	(94) 31-87-595 (94) 31-87-713 fax	mgops.bobolice@wp.pl www.mgops.bobolice.pl
4.	Urząd Miejski w Bobolicach	Bobolice, ul. Ratuszowa 1	(94) 34-58-401 (94) 34-58-420 fax	gmina@bobolice.pl www.bobolice.pl
5.	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych w Bobolicach	Bobolice, ul. Jedności Narodowej 13	(94) 31-87-595 (94) 31-87-713 fax	swis.bobolice@wp.pl www.mgops.bobolice.pl
6.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bobolicach	Bobolice, ul. Jedności Narodowej 13	(94) 31-87-595 (94) 31-87-713 fax	mgops.bobolice@wp.pl www.mgops.bobolice.pl
7.	Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Przymierze” w Bobolicach	Bobolice, ul. Koszalińska 5	(94) 31-67-129	
8.	Punkt Przeciwdziałania Przemocy „SENS” w Bobolicach	Bobolice, ul. Jedności Narodowej 13	(94) 31-87-595 (94) 31-87-713 fax	mgops.bobolice@wp.pl swis.bobolice@wp.pl www.mgops.bobolice.pl
9.	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Bobolicach	Bobolice, ul. Plac Zwycięstwa 5	(94) 31-67-155 (94) 31-87-713 fax	mgokbobolice@o2pl www.mgok.bobolice.pl
10.	Zakład Opieki Zdrowotnej „ASKLEPIOS” w Bobolicach	Bobolice, ul. Plac Zwycięstwa 8-12	(94) 31-87-476 (94) 31-87-304 fax	asklepios.bobolice@poczta.fm www.asklepiosbobolice.eu
11.	Szkoła Podstawowa w Bobolicach	Bobolice, ul. Szkolna 1	(94) 31-87-315	szkolabobolice@interia.pl www.sp.bobolice.pl
12.	Szkoła Podstawowa w Kurowie	Kurowo 48	(94) 31-87-695	list@spkurowo.com www.spkurowo.com
13.	Szkoła Podstawowa w Kłaninie	Kłanino 7	(94) 31-67-036	szkolaklanino@o2.pl www.szkolaklanino.cba.pl
14.	Szkoła Podstawowa w Drzewianach	Drzewiany 76	(94) 31-87-823	drzewiany@wp.pl www.sprzewiany-bobolice.szkolnastrona.pl
15.	Gimnazjum w Bobolicach	Bobolice, ul. Głowackiego 7D	(94) 31-87-7978 (94) 31-87-486	gimnazjum@bobolice.pl www.gimnazjum.bobolice.pl
16.	Zespół Szkół w Dargini	Dargiń 47	(94) 31-82-899	szkoladargin@op.pl www.szkoladargin.bobolice.pl
17.	Przedszkole w Bobolicach	Bobolice, ul. Pionierów 7	(94) 31-87-323	przedszkole.bobolice@interia.pl www.psbobolice.pl
18.	Placówka Wsparcia Dziennego Świetlica Środowiskowa „Tafla” w Bobolicach	Bobolice, ul. Kościelna 1	(94) 34-08-009	pwd.tafla.bobolice@wp.pl

5. ZADANIA SŁUŻB W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Działalność gminy

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Pomoc społeczna

Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi w przypadku przemocy w rodzinie. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją.

W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna, pracownik socjalny:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, formach pomocy dzieciom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- zapewnia osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całonocnej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty” zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13.09.2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Pracownicy socjalni, przedstawiciele pomocy społecznej są członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym.

Ochrona zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia fizyczne (tzw. uszkodzenia zdrowia somatycznego) i uszkodzenia zdrowia psychicznego.

W dziedzinie pomocy ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć oraz umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, o możliwości szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie
- poinformowanie o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji.

Przedstawiciel ochrony zdrowia uczestniczy w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym, jak również zobowiązany jest do wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty” zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13.09.2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Policja

Do podstawowych zadań Policji należy między innymi ochrona życia i zdrowia ludzi. Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez funkcjonariuszy policji zgodnie z obowiązującym prawem to:

- udzielanie osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym udziela pierwszej pomocy,
- zorganizowanie niezwłocznie dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- podjęcie, w razie potrzeby, innych niezbędnych czynności zapewniających ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania,
- przeprowadzenie z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowy, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby wobec, której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwanie osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego,
- przeprowadzenie na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa,

- podjęcie działań mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składanie systematycznych wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą,
- wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty”.

Funkcjonariusze Policji uczestniczą w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym.

Oświata

Ustawa o systemie oświaty zobowiązuje szkoły do wspomagania wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienia opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej. Rola szkoły w systemie ochrony dziecka krzywdzonego jest znacząca. Nauczyciele mają możliwość regularnego obserwowania funkcjonowania dziecka oraz zmian w jego zachowaniu. Pedagog i psycholog szkolny ma możliwość zdiagnozowania sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka.

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, jest ofiarą przemocy lub przestępstwa, przedstawiciel oświaty powinien podjąć następujące kroki:

- udzielić kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- udzielić informacji o możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- zorganizować niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci,
- udzielić kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- wszcząć procedurę „Niebieskiej Karty”.

Przedstawiciele oświaty są członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym.

Gminna Komisja Rozwiązywania problemów Alkoholowych

Gdy aktem przemocy towarzyszy alkohol przedstawiciel GKRPA podejmuje następujące działania:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,

- udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- udziela informacji o formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
- udziela informacji o możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty”.

Przedstawiciele GKRPA są członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym.

W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem, lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką ma prawo podjąć decyzję o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej. Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego o tym fakcie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin.

Zespół interdyscyplinarny lub grupy robocze

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Zadaniem zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

Do zadań grupy roboczej należy, w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

6. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

6.1. Obszary, kierunki i działania

Obszary, kierunki i działania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Bobolice na lata 2016-2020 zostały określone do realizacji przez partnerów Programu w załączniku Nr 1, stanowiącym załącznik do Programu.

6.2. Przewidywane efekty realizacji Programu

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą poprzez:

- wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą,
- zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy,
- podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

6.3. Miejsce i czas realizacji Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie będzie realizowany na terenie Gminy Bobolice w latach 2016-2020.

6.4. Adresaci Programu

Adresatami Programu są mieszkańcy Gminy Bobolice, a w szczególności:

- osoby doznające przemocy w rodzinie,
- osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- świadkowie przemocy w rodzinie,
- przedstawiciele instytucji i służb pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz instytucje/organizacje zajmujące się tym problemem,
- społeczność lokalna.

6.5. Realizatorzy Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Bobolice będzie realizowany przez instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Urząd Miejski w Bobolicach,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobolicach, w tym Centrum Wspierania Rodziny,
- Posterunek Policji w Bobolicach,
- Zespół Interdyscyplinarny w Bobolicach,
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bobolicach,
- Zakład Opieki Zdrowotnej „ASKLEPIOS” w Bobolicach,
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych w Bobolicach, w tym Punkt Przeciwdziałania Przemocy „SENS”,
- Centrum Wspierania Rodziny w Bobolicach,
- Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Przymierze” w Bobolicach,
- Szkołę Podstawową w Bobolicach,
- Gimnazjum w Bobolicach,
- Zespół Szkół w Dargini,
- Szkołę Podstawową w Drzewianach,
- Szkołę Podstawową w Kłaninie,
- Szkołę Podstawową w Kurowie,
- Przedszkole w Bobolicach,
- Placówkę Wsparcia Dziennego Świetlica Środowiskowa „Tafla” w Bobolicach
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Bobolicach

6.6. Źródła finansowania Programu

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Bobolice są środki finansowe budżetu Gminy Bobolice oraz inne źródła.

6.7. Sposób kontroli realizacji Programu

- sprawozdanie z realizacji zadań za dany rok kalendarzowy, partnerzy Programu są w obowiązku przekazać w wersji papierowej do koordynatora Programu na terenie Gminy Bobolice do dnia 15 lutego roku następnego wg. załącznika Nr 2 stanowiącego załącznik do Programu,
- koordynator Programu przygotowuje raport całościowy z wykonania zadań za dany rok, a następnie raport przedkłada Burmistrzowi Bobolic w terminie do dnia 31 marca roku następnego.

6.8. Koordynator Programu

Koordynatorem programu jest pracownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bobolicach Pani Aneta Jasiulek.

6.9. Monitorowanie realizacji Programu

- Burmistrz Bobolic sprawuje na bieżąco nadzór nad realizacją Programu i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w Programie,
- Rada Miejska po zasięgnięciu opinii jednostek realizujących program może w uzasadnionych przypadkach określać bieżące kierunki działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.